

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 329/09-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. Ing. J. M., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. F., B., vo veci namietaného porušenia základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku v konaní vedenom pod sp. zn. PK 1 Tš 8/2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. Ing. J. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. septembra 2009 doručená sťažnosť JUDr. Ing. J. M., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o

ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PK 1 Tš 8/2005.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špeciálneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálny súd“) sp. zn. PK 1 Tš 8/2005 z 27. apríla 2007 uznaný vinným zo spáchania trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny podľa § 185a ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5 Trestného zákona. Na základe odvolania sťažovateľa Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 2 Toš 6/2007 z 11. októbra 2007 zrušil rozsudok špeciálneho súdu a vec mu vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Následne bol nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08 z 20. mája 2009 vyslovený nesúlad zákona č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o špeciálnom súde“) s príslušnými článkami ústavy a v trestnej veci sťažovateľa pokračoval špecializovaný trestný súd, ktorý bol zriadený 17. júla 2009 zákonom č. 291/2009 Z. z. o Špecializovanom trestnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o špecializovanom trestnom súde“).

Podľa názoru sťažovateľa tým, „že špecializovaný trestný súd pokračoval v hlavnom pojednávaní, ktoré bolo začaté iným súdom, a to konkrétne špeciálnym súdom“, bolo porušené jeho základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručené v čl. 48 ods. 1 ústavy a právo na prejednanie záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ svoje tvrdenia odôvodnil takto:

«V mojej trestnej veci vedenej pod sp. zn. PK - 1 Tš/8/2005 bola podaná obžaloba na špeciálny súd, týmto momentom bola založená jeho príslušnosť a vec bola pridelená

zákonnému sudcovi (senátu), ktorý vo veci vykonal hlavné pojednávanie a rozsudkom z 27. 4. 2007 sp. zn. PK-1 Tš/8/2005(...) rozhodol o mojej vine. Proti odsudzujúcemu rozsudku som podal odvolanie. Najvyšší súd, ako príslušný odvolací súd, rozsudkom z 11. 10. 2007 sp. zn. 2 Toš 6/2007(...) zrušil napadnutý rozsudok. Špeciálny súd opäť vytýčil hlavné pojednávanie, v ktorom následne aj pokračoval(...)

Nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08(...) bolo rozhodnuté, že zákon č. 458/2003 Z. z. a ustanovenia iných relevantných právnych predpisov nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 141 ods. 1, čl. 141a ods. 4 písm. b), čl. 144 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 148 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 11 ods. 1 Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii. (...)

Z uvedeného vyplýva, že zákon č. 458/2003 Z. z. je k dnešnému dňu platný, ale v dôsledku nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08 stratil účinnosť, z čoho vyplýva, že nie je možné ďalej konať v neskončených trestných veciach.

Na uvedené skutočnosti upozornil špecializovaný trestný súd môj obhajca písomnosťou z 20. 7. 2009(...), pričom v prípade, ak by špecializovaný trestný súd kontinuálne pokračoval v mojej trestnej veci, podal námietku zaujatosti predmetného senátu, pretože nerešpektovaním vyššie uvedených skutočností, existuje dôvodná pochybnosť o jeho nezaujatosti k prejednávanej veci, resp. ku mne.

V tejto súvislosti, tiež upozornil na skutočnosť, že podľa čl. 141a ods. 4 písm. b) ústavy, patrí do pôsobnosti Súdnej rady Slovenskej republiky(...) rozhodovať o pridelení a preložení sudcov. Uvedená ústavná právomoc je vyjadrená aj v ustanoveniach § 11, 12 a 14 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov(...)

Súdna rada k dnešnému dňu nerozhodla o pridelení, dočasnom pridelení alebo preložení sudcov na špecializovaný trestný súd, a z tohto dôvodu neexistuje zákonný sudca, ktorý by mohol, v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky, realizovať hlavné pojednávanie v mojej trestnej veci.

Namietaný senát špecializovaného trestného súdu, však podľa § 567c Tr. por. o tejto námietke nerozhodoval a pokračoval v hlavnom pojednávaní. (...)

Porušovateľ odvodzuje svoju legitimitu a právomoc pokračovať v doposiaľ neskončených trestných veciach, ako aj konať v trestných veciach, ktoré patria do jeho

pôsobnosti, na základe zákona č. 291/2009 Z. z., ktorý v ustanovení § 1 ods. 1 zriaďuje Špecializovaný trestný súd.

Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 291/2009 Z. z. cieľom navrhovanej právnej úpravy je zriadenie nového Špecializovaného trestného súdu v sústave súdov Slovenskej republiky, ktorý kontinuálne nadviaže na činnosť doterajšieho Špeciálneho súdu. (...)

Podľa dôvodovej správy doplnením navrhovaných prechodných ustanovení sa „zabezpečí kontinuita v rozhodovaní v právoplatne neskončených veciach, ktoré ku dňu zverejnenia nálezu Ústavného súdu sp. zn. 17/08 patrili do pôsobnosti Špeciálneho súdu. Tieto veci dokončí Špecializovaný trestný súd zriadený podľa článku I tohto zákona. (...)"

Podľa článku XII ods. 2 cit. zákona:

„Zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky(...) sa mení a dopĺňa takto:

2. Za § 18h sa vkladá § 18i, ktorý vrátane nadpisu znie:

Prechodné ustanovenia k úpravám účinným dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 17/08 z 20. mája 2009 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných obdobných právnych vzťahov a práv a povinností z osobných vzťahov sudcu k štátu prechádza dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 17/08 z 20. mája 2009 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky zo Špeciálneho súdu na Špecializovaný trestný súd.“

Okrem toho, zákonom č. 291/2009 Z. z. sa mení zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“), v § 5, ktorý znie: „Sídlo a obvod Špecializovaného trestného súdu

Sídlom Špecializovaného trestného súdu je mesto Pezinok; jeho obvodom je celé územie Slovenskej republiky.“

Tieto ustanovenia majú, podľa dôvodovej správy, zabrániť vzniku právneho vákua v období po uverejnení nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. 17/08 z 20. mája 2009 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky v súvislosti s agendou špeciálneho súdu a zachovať princíp právnej istoty v súvislosti s doterajším rozhodovaním špeciálneho súdu.

S uvedeným si dovoľujem výslovne nesúhlasiť. Princíp právnej istoty je vyjadrený v článku 1 ods. 1 ústavy (princíp materiálneho právneho štátu), pričom absolútnym princípom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 je presadenie koncepcie materiálneho, nie formálneho právneho štátu a v tejto súvislosti si dovoľujem poukázať na predmetný nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08(...)

Z uvedeného vyplýva jednoznačný záver, a to, že zákon č. 458/2003 Z. z., ktorý kreoval špeciálny súd nebol v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy, popieral základnú koncepciu materiálneho právneho štátu, pretože svojím zaradením v sústave súdov jednoznačne nekorešpondoval s princípom právnej istoty.

Preto si dovoľujem vysloviť záver, že nie je možné práve v záujme právnej istoty, kontinuálne pokračovať v činnosti t zv. „hybridného“ súdu, ktorý v sebe inkorporuje prvky mimoriadneho súdneho orgánu, tak ako to predpokladala dôvodová správa a zakotvuje zákon č. 291/2009 Z. z., ktorý zriaďuje špecializovaný trestný súd. (...)

Z vyššie uvedeného vyplýva(...), že zákonom č. 291/2009 Z. z. bol zriadený nový súdny orgán, špecializovaný trestný súd.

V zmysle článku 143 ods. 2 ústavy, ústava zmocnila na podrobnejšiu úpravu zákonom sústavu súdov, pôsobnosť súdov a ich organizáciu. Zákon, ktorý podrobnejšie upravuje sústavu súdov je zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch(...) a takýmto je aj zákon č. 385/2000 Z. z. a v neposlednom rade aj zákon č. 371/2004 Z. z.

Článkom XII ods. 1, 2 zákona č. 291/2009 Z. z. bol teda novelizovaný zákon č. 371/2004 Z. z., ktorý vo svojom § 5 ustanovuje sídlo a obvod špecializovaného trestného súdu.

Článkom XIII ods. 1 zákona č. 291/2009 Z. z. je novelizovaný zákon č. 757/2004 Z. z., ktorý špecializovaný trestný súd zaraďuje do sústavy súdov.

Článok IV zákona č. 291/2009 Z. z. potom mení relevantné ustanovenia zákona č. 385/2000 Z. z., ktoré sa týkali dočasného pridelenia sudcu na špeciálny súd, resp. špecializovaný trestný súd, bol upravený funkčný príplatok, tiež obligatórna ochrana osoby sudcu tohto súdu a iné.

S poukazom na uvedené, bol zákonom č. 291/2009 Z. z., do sústavy súdov zaradený úplne nový súdny orgán s osobitnou vecnou pôsobnosťou, vlastným obvodom a sídlom a tiež podmienkami na vymenovanie, resp, pridelenie za sudcu.

K porušeniu článku 48 ods. 1 ústavy:

(...) Interpretáciou obsahu tohto základného práva na zákonného sudcu v širšom kontexte dosiahneme neopomenuteľnú podmienku riadneho výkonu tej časti verejnej moci, ktorá je súdom ústavne zverená. Tento ústavný imperatív na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť, na strane druhej potom predstavuje pre každého účastníka konania rovnako cennú záruku, že k rozhodnutiu jeho veci sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred daných zásad (procesných pravidiel) tak, aby bola zachovaná zásada stabilného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený, pre rôzne dôsledky a rozličné účely, výber súdov a sudcov „ad hoc“.

Z(...) nálezov ústavného súdu(...) vyplýva jednoznačný záver, že za zákonného sudcu, ústavne konformným spôsobom, môžeme považovať len sudcu, ktorý spĺňa nasledovné podmienky:

- a) zákonom určené predpoklady na výkon tejto funkcie,*
- b) trvalé, alebo dočasné pridelenie na výkon funkcie k určitému súdu,*
- c) jeho funkcia nezanikla,*
- d) bol určený v súlade s rozvrhom práce.*

Všetky uvedené podmienky musia byť splnené kumulatívne, pokiaľ u sudcu absentuje ktorákoľvek z nich, nemôžeme hovoriť o zákonom sudcovi v zmysle ústavných nárokov. (...)

V tejto súvislosti poukazujem na ďalšie porušenie ústavy, postupom namietaného senátu špecializovaného trestného súdu, a to článku 141a ods. 4 písm. a), b) ústavy:

Podľa článku 141a ods. 4 písm. a), b) ústavy: „Do pôsobnosti Súdnej rady Slovenskej republiky patrí(...) b) rozhodovať o pridelení a preložení sudcov.“

Táto právomoc je vyjadrená v zákone č. 385/2000 Z. z., konkrétne v § 11 ods. 1 a § 12 ods. 2 cit. zákona. (...)

Podľa § 12 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z.:

„O dočasnom pridelení sudcu rozhoduje súdna rada na návrh predsedu súdu, na ktorý má byť sudca dočasne pridelený, a po predchádzajúcom vyjadrení predsedu súdu, na ktorom sudca pôsobí.“

Vyššie uvedené právomoci sú ústavou taxatívne vymedzené právomoci Súdnej rady, preto je veľmi negatívnym a neprijateľným excesom, pokiaľ sa ktorákoľvek, z jej v ústave taxatívne definovaných právomoci, obchádza.

Začlenenie Súdnej rady do siedmej hlavy ústavy zvyrazňuje jej nezávislé postavenie od moci zákonodarnej ako aj výkonnej a je reálnym naplnením ústavnej zásady nezávislosti a oddelenia výkonu súdnej moci od iných orgánov štátu.

Prelomením tejto zásady je situácia, v ktorej orgán inej zložky štátnej moci ignoruje niektorú z jej ústavných právomoci, tak ako v prípade prijatia zákona č. 291/2009 Z. z., ktorým zákonodarca kreuje nový súdny orgán (špecializovaný trestný súd), ktorý má kontinuálne nadviazať na zrušený súdny orgán (špeciálny súd), pričom vo vzťahu k sudcom tohto novovytvoreného súdu, popiera ústavnú funkciu Súdnej rady ako orgánu, ktorý jediný rozhoduje o pridelení, dočasnom pridelení a preložení sudcov.

Zdôrazňujem aj ďalší relevantný fakt, že v právnom štáte nemožno vytvárať orgán štátu bez kompetencie, resp. s predstieranou kompetenciou. (...)

Na záver by som si k tejto časti dovoľil poukázať aj na článok 148 ods. 1 ústavy, podľa ktorého: „Sudcu možno preložiť na iný súd len s jeho súhlasom alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu.“ (...)

V tejto súvislosti si dovoľujem akcentovať, že akákoľvek právna reglementácia preloženia sudcu na novovzniknutý súd v právnej norme inej právnej sily, ako je ústava, musí byť konformná so znením relevantných ústavných článkov (napr. čl. 141a ústavy). (...)

Rozvrh práce je upravený zákonom č. 757/2004 Z. z., konkrétne v § 50 a nasl. cit. zákona a rozumie sa ním akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

Z dotknutých zákonných ustanovení vyplýva, že rozvrh práce musí byť predsedom súdu vypracovaný pre každý súd, ktorý je v sústave súdov v Slovenskej republike. Špecializovaný trestný súd bol zaradený do sústavy súdov až zákonom č. 291/2009 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08 z 20. 5. 2009 t. j. 17. 7. 2009, pričom nemám vedomosť, že by bol vypracovaný rozvrh práce v súlade so zákonom č. 757/2004 Z. z. pre špecializovaný trestný súd a v mojej trestnej veci mi nebol pridelený zákonný sudca spôsobom podľa § 51 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z.

Vzhľadom k tomu, že zákon č. 458/2003 Z. z, ktorým bol zriadený špeciálny súd, od tohto momentu stratil účinnosť (17. 7. 2009), nemožno postupovať podľa rozvrhu práce špeciálneho súdu. (...)

Zo zhrnutia vyššie uvedených právnych a skutkových faktov, vyplýva len jediný záver, a to, že konaním, konkrétne pokračovaním v hlavnom pojednávaní a odročením hlavného pojednávania, špecializovaným trestným súdom v mojej trestnej veci, vedenej na špeciálnom súde pod sp. zn. PK 1 Tš 8/2005, došlo k porušeniu ústavy v dotknutých článkoch, pretože v predmetnej trestnej veci konal sudca, resp, senát zložený zo sudcov, ktorí neboli na novovzniknutý súdny orgán pridelení resp, dočasne pridelení Súdnou radou, ktorej ako jedinej prislúcha táto právomoc ex constitutio a nemožno ju obmedziť, resp, obísť žiadnym zákonom. V podstate sa vytvoril právny stav, kedy si zákonodarca uzurpoval túto ústavnú právomoc Súdnej rady a sám prideliť sudcov na špecializovaný trestný súd. Zároveň namietaný senát nebol určený podľa rozvrhu práce v súlade so zákonom.

K porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru:

V zmysle tohto článku má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. (...)

S poukazom na už spomínaný zákon č. 757/2004 Z. z., ktorý upravuje základné zásady činnosti súdov, sústavu súdov, ich pôsobnosť a iné (pozri § 1 ods. 1, predmet zákona) a zákon č. 385/2000 Z. z., ktorý upravuje postavenie sudcov, vznik a zánik funkcie sudcu a iné (§ 1, predmet zákona), si dovoľím tvrdiť, že špecializovaný trestný súd, resp. jeho sudcovia nespĺňajú zákonné predpoklady na výkon sudcu a preto nemožno hovoriť o súde zriadenom zákonom (zákonnosť zloženia súdu), konkrétne najmä:

V zmysle § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. zákonným sudcom je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávaní veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

Zákon, ktorý upravuje postavenie sudcu, podmienky na výkon funkcie, je zákon č. 385/2000 Z. z., ktorý vo svojom § 11 ods. 1, podľa ktorého: „Sudcu, s jeho predchádzajúcim súhlasom, prideliť na výkon funkcie na určený okresný súd súdna rada.“

Vzhľadom k tomu, že v prípade špecializovaného trestného súdu k takémuto zákonnému (v neposlednom rade aj ústavnému) postupu nedošlo, je možné urobiť jediný kvalifikovaný záver, že týmto momentom došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru,

pretože zákonnosť súdu musí byť založená na jeho zložení a sudcovia porušovateľa nie sú určení zákonným spôsobom. (...)»

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo veci nálezom takto rozhodol:

„1. Postupom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku v konaní vedenom pod sp. zn. PK 1 TŠ 8/2005 bol porušený článok 48 ods. 1 a článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ,

2. Podľa § 56 ods. 3 písm. c) zákona č. 38/1993 Z. z. zakázal pokračovať v porušovaní základného práva alebo slobody.“

Z námietky sťažovateľa z 20. júla 2009 podanej prostredníctvom jeho obhajcu a adresovanej špecializovanému trestnému súdu okrem iného vyplýva: „Keďže zákon č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry(...) je aj k dnešnému dňu platný, len v dôsledku Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 17/08 stratil účinnosť, nie je možné ďalej konať v neskončených trestných veciach.

Pokiaľ by však Vážený senát bol toho názoru, že s poukazom na novoprijatý zákon č. 291/2009 o Špecializovanom trestnom súde(...) mu nič nebráni kontinuálne pokračovať v odročenom hlavnom pojednávaní, podávam týmto podľa § 30 Tr. por. námietku zaujatosti celého senátu, pretože existuje pochybnosť o nezaujatosti pre pomer senátu k prejednávanej veci a najmä k osobe môjho klienta(...), keďže takýmto konaním by bolo porušené zákonné právo môjho klienta na to, aby bola jeho vec riadne prerokovaná zákonným sudcom.

(...) zákonným sudcom je sudca, ktorý je pridelený, dočasne pridelený alebo preložený na miestne a vecne príslušný súd a bol vybraný generátorom takéhoto súdu. (...)

Keďže k dnešnému dňu nebolo rozhodnuté Súdnou radou Slovenskej republiky o pridelení, dočasnom pridelení alebo preložení sudcu na Špecializovaný trestný súd v Pezinku, neexistuje zákonný sudca, ktorý by mohol, v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky, vykonať hlavné pojednávanie vo veci môjho klienta(...)“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. PK 1 Tš 8/2005.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podstatu sťažnosti tvorí predovšetkým námietka, že v trestnej veci sťažovateľa konajúci senát špecializovaného trestného súdu nie je zložený zo zákonných sudcov a je proti sťažovateľovi zaujatý. Okrem toho sťažovateľ namieta, že špecializovaný trestný súd nie je oprávnený kontinuálne pokračovať v činnosti špeciálneho súdu, keďže špeciálny súd je ústavným súdom považovaný za protiústavný vzhľadom na jeho „hybridný“ charakter inkorporujúci v sebe prvky mimoriadneho súdneho orgánu.

Námietku, podľa ktorej členov senátu špecializovaného trestného súdu nemožno považovať za zákonných sudcov, konkretizuje sťažovateľ z dvoch pohľadov. Ide jednak o to, že členovia senátu neboli ako sudcovia pridelení na špecializovaný trestný súd Súdnou radou Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) v súlade s čl. 141a ods. 4 písm. b) ústavy, a tiež o to, že presná identifikácia zákonných sudcov musí vychádzať z rozvrhu práce, ktorý však podľa vedomostí sťažovateľa v prípade špecializovaného trestného súdu nebol vydaný, pričom rozvrh práce špeciálneho súdu nebolo možné vzhľadom na zrušenie tejto inštitúcie nálezom ústavného súdu aplikovať.

Námietka zaujatosti členov senátu špecializovaného trestného súdu má podľa sťažovateľa vyplývať zo skutočnosti, že hoci v júli 2009 písomne upozornil na nemožnosť kontinuálne pokračovať v jeho trestnej veci, špecializovaný trestný súd o tejto námietke nerozhodol a v konaní pokračoval, čím prejavil zaujatosť voči sťažovateľovi.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu možno vyvodit', že tvrdenie účastníka konania, podľa ktorého v jeho veci nekoná zákonný sudca, treba považovať za námietku zaujatosti, a to z objektívneho pohľadu.

„Požiadavka nestrannosti súdu vyplýva tak z čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 ústavy, ako aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nestrannosť sa obyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti. V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktorú nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu, sa rozlišuje nestrannosť subjektívna a nestrannosť objektívna. Subjektívne chápanie nestrannosti je posudzovaním správania súdu (sudcu). Subjektívna nestrannosť sa prezumuje, až kým nie je dokázaný opak, čo je však zriedkavý prípad. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne dostatok subjektívnej nezaujatosti, o ktorom svedčí správanie sudcu. Objektívna nestrannosť sa naproti tomu neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Z doterajšej judikatúry možno vyvodit', že do rámca skutočností spochybňujúcich nestrannosť súdu z objektívneho hľadiska patria predovšetkým rôzne prípady inkompatibility, teda situácie, keď sudca rozhodujúci o veci mal s ňou do činenia predtým, resp. v jej skoršej fáze v inom postavení, napríklad ako vyšetrovateľ či prokurátor. Ďalej do tejto skupiny patria prípady, keď vo veci koná miestne alebo vecne nepríslušný súd alebo sudca, ktorý podľa rozvrhu práce nie je zákonným sudcom“ (I. ÚS 46/05).

Podľa názoru ústavného súdu námietku, podľa ktorej v trestnej veci sťažovateľa nekonajú zákonní sudcovia z dôvodu, že neboli pridelení na špecializovaný trestný súd súdnou radou, treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti

medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Na prvý pohľad by sa zdalo, že nie je v právomoci ústavného súdu konať o uvedenej námietke, keďže ju treba považovať za námietku zaujatosti, ktorú sťažovateľ pred špecializovaným trestným súdom uplatnil, mal by správne o nej rozhodnúť špecializovaný trestný súd, a v druhom stupni na základe prípadnej sťažnosti najvyšší súd. Vzhľadom na to, že špecializovaný trestný súd je v tomto ohľade podľa tvrdenia sťažovateľa nečinný, úsilie sťažovateľa by malo byť zamerané na právne kroky, ktorými by dosiahol od špecializovaného trestného súdu rozhodnutie o námietke.

Napriek dosiaľ uvedenému je ústavný súd presvedčený, že v okolnostiach daného prípadu patrí do jeho právomoci uvedenú námietku týkajúcu sa práva na zákonného sudcu posúdiť. Ide totiž o to, že námietka je založená na tvrdení protiústavnosti príslušných ustanovení zákona o špecializovanom trestnom súde, na základe ktorých sa sudcovia špeciálneho súdu stali ex lege sudcami špecializovaného trestného súdu.

Ústavný súd už vo svojej judikatúre (I. ÚS 23/99, I. ÚS 29/99) uviedol, že každé z konaní pred ústavným súdom možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom. Vychádzajúc z uvedeného za opodstatnené návrhy na začatie konania pred ústavným súdom (vrátane sťažností fyzických osôb a právnických osôb) možno preto považovať len tie, o ktorých je možné konať a aj rozhodnúť v niektorom z uvedených typov konaní pred ústavným súdom ako v samostatnom konaní (napr. II. ÚS 806/00).

Vychádzajúc zo skutočnosti, že základom námietky je tvrdená protiústavnosť príslušných ustanovení zákona o špecializovanom trestnom súde, bez predchádzajúceho konania o súlade právnych predpisov, v ktorom by plénum ústavného súdu posúdilo tvrdený nesúlada zákona o špecializovanom trestnom súde s ústavou, nemohol by špecializovaný trestný súd námietku zaujatosti založenú na tvrdenej nelegitimitate sudcov v uplatnenom rozsahu posúdiť. Je to tak tým viac, že všetci existujúci sudcovia špecializovaného trestného súdu sa dostali do svojich funkcií spôsobom, ktorého ústavnosť sťažovateľ spochybňuje.

Z pohľadu ústavného súdu preto možno uzavrieť, že členov senátu, ktorí konajú v prípade sťažovateľa, treba považovať za zákonných sudcov z hľadiska legitimacy ich postavenia ako sudcov špecializovaného trestného súdu, keďže táto legitimita sa odvíja priamo zo zákona o špecializovanom trestnom súde. Rozhodujúcu otázku, teda či sa sudcovia špecializovaného trestného súdu ujali svojich funkcií v súlade s ústavou, môže ústavný súd riešiť iba v rámci konania o súlade právnych predpisov podľa § 37 a nasl. zákona o ústavnom súde, pričom sťažovateľ nie je za súčasného právneho stavu aktívne legitimovaný na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov.

Danú problematiku nie je možné riešiť ani postupom podľa čl. 154c ods. 1 ústavy, podľa ktorého medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

Článok 6 ods. 1 dohovoru, na ktorý sťažovateľ poukazuje, neposkytuje v daných súvislostiach väčší rozsah základného práva na zákonného sudcu ako čl. 48 ods. 1 ústavy. Ústavný súd totiž (ako to vyplýva aj z už citovanej judikatúry) vykladá toto základné právo v súlade s čl. 6 ods. 1 dohovoru (v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva). Ani postupom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je možné v danom prípade zabezpečiť, aby v sťažovateľovej trestnej veci rozhodovali sudcovia, ktorí boli na špecializovaný trestný súd pridelení súdnou radou.

Na rozhodnutie o námietke sťažovateľa, podľa ktorej v jeho veci nekonajú zákonní sudcovia preto, že neboli určení na základe rozvrhu práce (keďže tento údajne neexistuje), ako aj na rozhodnutie o námietke sťažovateľa, podľa ktorej konajúci sudcovia sú zaujatí, keďže neakceptovali námietku o neprípustnosti kontinuálne pokračovať v trestnej veci sťažovateľa, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ako to vyplýva z už uvedených úvah, právomoc poskytnúť ochranu označenému právu sťažovateľa mal predovšetkým špecializovaný trestný súd a v opravnom konaní najvyšší súd.

Sťažovateľ síce uplatnil na špecializovanom trestnom súde námietku, že v jeho veci nekonajú zákonní sudcovia, avšak neurobil tak s odôvodnením, že títo sudcovia boli určení bez vydania zákonom predpokladaného rozvrhu práce a bez postupu z neho vyplývajúceho. Takto formulovanú námietku uplatnil sťažovateľ až v konaní pred ústavným súdom.

Možno urobiť záver, že z formálneho hľadiska sa sťažovateľ síce domáhal ochrany označeného práva na príslušnom všeobecnom súde, ale z materiálneho hľadiska vzaté tak neurobil, lebo námietku uplatnil z iného dôvodu. Tým je vylúčená právomoc ústavného súdu.

Ústavný súd k tomu dodáva, že z opatrenia č. 4 sudcu povereného riadením špecializovaného trestného súdu sp. zn. Spr. 354/08 z 23. júla 2009 možno vyvodit', že rozvrh práce špeciálneho súdu na rok 2009 vrátane jeho dodatkov sa stal 23. júla 2009 rozvrhom práce špecializovaného trestného súdu. Nezodpovedá preto skutočnosti, že by špecializovaný trestný súd rozvrh práce nemal.

Napokon treba uviesť, že námietka sťažovateľa, podľa ktorej špecializovaný trestný súd nie je oprávnený kontinuálne pokračovať v činnosti špeciálneho súdu, keďže je ústavným súdom považovaný za protiústavný vzhľadom na jeho „hybridný“ charakter

inkorporujúci v sebe prvky mimoriadneho súdneho orgánu, je taktiež zjavne neopodstatnená.

V súvislosti s uvedenou námietkou takisto platí, že právo špecializovaného trestného súdu kontinuálne pokračovať vo veciach začatých špeciálnym súdom vyplýva priamo zo zákona o špecializovanom trestnom súde. Špecializovaný trestný súd teda postupuje v prípade sťažovateľa tak, ako mu to zákon ukladá. Vyriešenie otázky, či sú príslušné ustanovenia zákona o špecializovanom trestnom súde v súlade s ústavou, je možné iba v rámci konania o súlade právnych predpisov. Rovnako ani v tomto prípade nie je možné dosiahnuť nápravu v zmysle požiadaviek sťažovateľa postupom podľa čl. 154c ods. 1 ústavy.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. októbra 2009